

Офіційний вісник України від 29.04.2022 – 2022 р., № 33, стор. 100, стаття 1749, код акта 110972/2022

2. Потоцький М. Охорона прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану /Закон і бізнес. Електронний ресурс: https://zib.com.ua/ua/151006-ohorona_prav_intelektualnoi_vlasnosti_v_umovah_voennogo_stan.html
3. Михалков М. ІВ під час воєнного стану: ліцензування – під примусом, чинність – під питанням, зобов'язання – в силі / Закон і бізнес. Електронний ресурс: https://zib.com.ua/ua/151590-iv_i_voenniy_stan_chinnist_pid_pitanniam_zobovyazannya_v_sil.html
4. Закон України Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 32
5. Постанова Кабінету Міністрів України 14 січня 2004 р. N 8 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі) чи зареєстрованого компонування напівпровідникових виробів» / Офіційний вісник України від 30.01.2004 – 2004 р., № 2, том 1, стор. 24, стаття 38, код акта 27416/2004

Ключові слова: інтелектуальна власність, військовий стан, набуття патентних прав, примусова ліцензія, Національний орган інтелектуальної власності.

Key words: intellectual property, martial law, acquisition of patent rights, compulsory license, National Intellectual Property Authority.

ГАЛУПОВА ЛАРИСА ІГОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук*

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Конституція України гарантує кожному свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ст. 54). Розвиток інтелектуальної творчої власності не здатні пригальмувати ні вірус гострої респіраторної інфекції COVID-19, ні військові дії чи введення воєнного стану. Все це є викликом, які скоординують або визначають напрямок, в якому розвивається інтелектуальна власність. В умовах боротьби із коронавірусною інфекцією, актуальними стали винаходи та корисні моделі, які лежать в основі лікарських засобів та вакцин. Також варто зазначити, що в цих умовах, було створено багато об'єктів авторського права, зокрема, лекції, промови, наукові статті, доповіді, які стосуються питань щодо даного вірусу. В умовах боротьби із збройною агресією, актуальним стає розвиток оборонної сфери:

створення нової зброї (винаходи, корисні моделі), створення комп'ютерних програм необхідних в оборонній сфері, наукових статей, промов (об'єктів авторського права); та розвиток духовності населення: створення художніх творів, музики, соціальної реклами, написання патріотичних пісень та картин (об'єкти авторського права та суміжних прав), тобто творів, які направлені на підтримання морального духу, патріотичного настрою в умовах війни. Отже, беззаперечно важлива сфера права інтелектуальної власності потребує належного рівня захисту від порушень або загрози порушень.

Введення воєнного стану Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року [1] передбачає обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб на період дії особливого правового режиму задля проведення необхідних заходів необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [2]. Стаття 55 Конституції України не входить до переліку конституційних норм, що гарантують права, які обмежуються в період дії воєнного стану. Отже, право кожного захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань будь-якими не забороненими законом засобами не обмежується в період воєнного стану.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», повноваження судів не можуть бути припинені, крім того, скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. Та все ж, система судочинства зазнала змін під впливом військових дій – була змінена територіальна підсудність судових справ та введена дистанційна форма розгляду деяких справ [3]. Безумовно, такі зміни є необхідними в період збройної агресії та військових дій, адже зміни направлені на забезпечення реалізації прав учасників судового провадження брати участь в судових засіданнях, та реалізувати своє право на справедливий суд.

З огляду на особливість діючого правового режиму та специфіку конфліктів у сфері інтелектуальної власності, можемо стверджувати, що зміна територіальної підсудності та дистанційний розгляд справ не може в повній мірі забезпечити ефективний захист прав інтелектуальної власності.

Захист прав інтелектуальної власності – це дії щодо попередження та припинення порушення прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності людини або відновлення порушених прав.

Військові дії на певних територіях країни можуть ускладнити реалізацію права на захист результатів інтелектуальної, творчої діяльності, тому сьогодні, як ніколи актуальним є питання використання способів альтернативного вирішення спорів та конфліктів, що виникають у сфері права інтелектуальної власності. Наразі, такі способи можуть виправдати мету свого виникнення, а саме, допомогти судовій системі здійснювати ефективний захист прав.

Отже, розглянемо особливості судового захисту прав інтелектуальної власності в період дії воєнного стану та особливості використання способів альтернативного вирішення спорів.

Загалом, запровадження воєнного стану формально не впливає на процес здійснення судочинства. Стаття 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» забороняє скорочувати чи прискорювати будь-які форми здійснення правосуддя в умовах воєнного стану. Водночас, як свідчить практика, збройна агресія на певних територіях країни не дає можливості потрапити до суду учасникам процесу. Так, 24.02.2022 р. Радою Суддів України було прийнято рішення «Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні в умовах припинення повноважень ВРП та воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією з боку РФ». У відповідності з рішенням Ради, суди продовжують свою роботу навіть в умовах воєнного стану. Також, в рішенні йдеться про те, що «у випадку, коли є загроза здоров'ю, життю та безпеці відвідувачів та працівників суду здійснення судочинства певним судом може бути припинено до усунення обставин, які зумовили небезпеку» [4]. Таким чином, можемо зробити висновок, що робота суду визначається особливостями поточної ситуації в регіоні, де знаходиться суд.

Звернення до суду за захистом прав інтелектуальної власності є ефективним коли: сторонам необхідне імперативне рішення уповноваженого органу; сторони не можуть самостійно врегулювати конфлікт; є необхідність, щоб рішення поширювалось на необмежено коло осіб. Крім того, судовий захист прав інтелектуальної власності в період воєнного стану може бути не ефективним недоліки судового способу захисту, серед яких: довготривалість судового розгляду справи (розгляд справ у сфері інтелектуальної власності часто потребує залучення експерта, який би володів необхідними знаннями щодо специфіки об'єкта права інтелектуальної власності, а експертне дослідження вимагає часу); фінансова затратність судового розгляду; неможливість бути фізично присутнім на судовому засіданні або неможливість долучити необхідні докази через військові дії на певних територіях; рішення суду не зможе задовольнити обидві сторони, а тому при вирішенні спору судом, конфлікт може тривати або переростати в інший конфлікт та зачіпати більше коло осіб.

Альтернативне вирішення спору у сфері інтелектуальної власності (далі – АВС) – це система способів захисту прав інтелектуальної власності, що ґрунтуються на договірних засадах та направлені на вирішення спору чи врегулювання конфлікту щодо прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності. В юридичній літературі, до способів альтернативного вирішення спору відносять медіацію, врегулювання спору за участю судді, переговори, третейське судочинство, фасилітація та укладання мирової угоди [5, с. 31; 6, с. 70–72]. Перелік способів АВС не є вичерпним, адже розвиток суспільної свідомості, з однієї сторони, та розвиток інформаційних технологій, з іншої сторони, дають можливість розвивати та розширювати систему АВС. Дані способи є універса-

льними та гнучкими, що дає можливість говорити про ефективне та безперешкодне використання їх в умовах воєнного стану. Крім того, способи АВС можуть бути легко переміщені в цифрове середовище. Такі процедури як медіація, фасилітація, переговори та арбітраж вже у всьому світі проводяться на різних комунікаційних платформах в режимі онлайн [7].

Перевагами АВС як способів захисту прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану є: гнучкість, універсальність, менша фінансова та емоційна затратність, рішення прийняте за допомогою одного із способів АВС задовольнить обидві сторони, а значить виконання такого рішення забезпечать самі сторони.

Недоліками захисту прав інтелектуальної власності за допомогою способів АВС є використання їх задля затягування процесу та відстрочення понесення відповідальності, а також договірний характер рішень, чим може скористатись недобросовісна сторона конфлікту.

Таким чином, варто зазначити, що кожна сторона самостійно обирає спосіб захисту своїм правам та інтересам. При виборі способу захисту прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану, необхідно зважати на наступні критерії: що є об'єктом та предметом конфлікту в сфері права інтелектуальної власності; чи має порушення прав національний або трансграничний характер; чи є безпечним місце, де буде проведена процедура; чи не має загрози життю та здоров'ю у випадку проведення процедури в певній місцевості; чи бажають сторони залишитись в добрих ділових відносинах або чи є у сторін бажання налагодити співпрацю на законних умовах.

Отже, як висновок можна сказати, що держава має вжити заходів направлених на забезпечення доступності як до судового захисту так і до захисту прав інтелектуальної власності способами АВС та поінформованості населення щодо різноманітності способів захисту прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250 / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Особливості здійснення судочинства в умовах воєнного стану / URL: https://urliga.ligazakon.net/news/211140_osoblivost-zdysnennya-sudochinstva-v-umovakh-vonnogo-stanu
4. Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні в умовах припинення повноважень ВРП та воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією з боку РФ: рішення Ради суддів України № 9 від 24 лютого 2022 року / URL: <file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/risenna-rsu-9-vid-240222.pdf>.

5. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. К. : «Фенікс». 2013. 160 с.
6. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності і: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Галупова Лариса Ігорівна. Одеса, 2021. 207
7. ADR and Civil Justice / URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2017/10/interim-report-future-role-of-adr-in-civil-justice-20171017.pdf>.

Ключові слова: захист прав інтелектуальної власності, захист прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану, судовий захист прав інтелектуальної власності, альтернативне вирішення спору у сфері права інтелектуальної власності.

Key words: protection of intellectual property rights, protection of intellectual property rights in martial law, judicial protection of intellectual property rights, alternative dispute resolution in the field of intellectual property rights.

МУДРИЦЬКА КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА

*Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін, доктор філософії*

ЮРИДИЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІНТЕРНЕТ-СПР» ТА ЙОГО СУТНІСТЬ

Існування та розвиток сучасного світу неможливо уявити без глобальної мережі Інтернет з її унікальними комунікаційними та інформаційними можливостями. Водночас, стрімкий розвиток інформаційних технологій актуалізує та загострює проблему встановлення належного рівня охорони та забезпечення правового захисту прав інтелектуальної власності, зокрема в мережі Інтернет, що є необхідною умовою та гарантією економічного та соціального розвитку як будь-якої країни, так і окремої особистості.

Розвиток мережі Інтернет в Україні можна порівняти з ключовими віхами її розвитку в інших державах. Тому наслідки впливу мережі Інтернет на правову науку стали предметом вивчення в зарубіжних країнах, в той час, як в Україні робляться перші кроки в цьому напрямку. Це зумовлено більш ранньою Інтернет – активністю користувачів в деяких зарубіжних країнах, в зв'язку з чим проблема компетенції щодо розгляду справ, пов'язаних з використанням мережі Інтернет, вже традиційно є невід'ємною та однією з найважливіших частин Інтернет – права.

Безумовно, велику частину в розвитку Інтернет – права відіграли американські суди, які при формуванні прецедентних рішень щодо